

OBSOLETE

1/2009 (38)

**HORIZONS OF
MATHEMATICS, PHYSICS
AND COMPUTER SCIENCES
1/2009 Volume 38**

REPRINT

*MATEMATIKY
FYZIKY a
INFORMATIKY*

OBZORY MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY 1/2009 ročník 38

Časopis pre teóriu a praktické otázky vyučovania matematiky,
fyziky a informatiky na základných a stredných školách

HORIZONS OF MATHEMATICS, PHYSICS AND COMPUTER SCIENCES 1/2009 Volume 38

Journal for Theory and Applied Issues of Mathematics, Informatics and
Physics Teaching at Primary and Secondary Schools

Editors in Chief: Beloslav Riečan (Mathematics and Computer Sciences)
Daniel Kluvanec (Physics)

International Editorial Board:

András Ambrus (Hungary)	Ján Pišút (Slovak republic)
Giuliana Cavagioni (Italy)	Adam Plocki (Poland)
Gábor Galambos (Hungary)	Zdeněk Půlpán (Czech republic)
Hans Jordens (Netherland)	Ladislav Emanuel Roth (USA)
László Nánya (Hungary)	Ivo Volf (Czech republic)

Executive Editors: Peter Vrábel (Mathematics and Computer Sciences)
Aba Teleki (Physics)

Editorial Board:

Mathematics and Computer Sciences:

Vojtech Bálint	Ivan Kalaš	Peter Maličký	Dušan Šveda
Jozef Doboš	Ladislav Kvasz	Milan Matejdes	Peter Vrábel

Physics:

Ivan Červeň	Árpád Kecskés	Stanislav Holec	Endre Szabó
Václav Havel	Václav Koubek	Vladimír Šebeň	Eva Tomanová
Anna Jankovychová	Dalibor Krupa	Juraj Šebesta	Ivo Volf

Reviewers:

Mathematics and Computer Sciences:

Jozef Doboš	Mária Kmeťová	Beloslav Riečan	Marián Trenkler
Blahoslav Harman	Daniel Palumbíny	Štefan Solčan	Peter Vrábel

Physics:

Árpád Kecskés	Daniel Kluvanec	Ladislav Morvay	Juraj Šebesta
Ján Klíma	Miroslav Kolesík	Mária Rakovská	Aba Teleki

Integrálne súčty

Jozef Doboš

Abstract: The aim of this paper is to improve teaching of the Riemann integral.

V základnom kurze matematickej analýzy sa študenti oboznamujú s určitým integrálom podľa schémy:

integrálne súčty $\rightarrow$ Riemannov integrál $\rightarrow$ Newton-Leibnizov vzorec

Táto cesta však nemusí byť jednosmerná. Výklad môžeme obohatiť úlohami na výpočet istých typov limit, kde rozpoznanie integrálnych súčtov vedie k elegantnému riešeniu. (Pozri napr. [2] str. 301, [11] str. 256, alebo [3] str. 256.) Takéto úlohy sú obľúbené v rôznych študentských súťažiach, pretože ich riešenie často vyžaduje istú dávku invencie. Na ilustráciu si ukážeme rekonštrukciu vzniku takejto úlohy. Začneme nasledujúcim integrálom¹:

$$(1) \quad \int_0^1 x \ln x dx = -\frac{1}{4}.$$

Pripomeňme si definíciu Riemannových integrálnych súčtov funkcie f :

$$\sum_{k=1}^n f(\xi_k)(x_k - x_{k-1}),$$

kde

$$a = x_0 < x_1 < x_2 < \dots < x_n = b$$

je delenie intervalu $\langle a, b \rangle$, pričom $x_{k-1} \leq \xi_k \leq x_k$ pre každé $k = 1, 2, \dots, n$.

Ich špeciálnym prípadom sú *ľavé súčty*, ktoré dostaneme voľbou $\xi_k = x_{k-1}$ pre každé $k = 1, 2, \dots, n$, ako aj *pravé súčty*, ktoré dostaneme voľbou $\xi_k = x_k$ pre každé

¹⁾ Pri výpočte tohto integrálu pracujeme v skutočnosti s funkciou f definovanou predpisom $f(x) = x \ln x$ pre $x > 0$ a $f(x) = 0$ pre $x = 0$, ktorá je spojitá na intervale $\langle 0, 1 \rangle$. Táto funkcia má primitívnu funkciu F , ktorá je definovaná predpisom $F(x) = \frac{x^2}{2} (\ln x - \frac{1}{2})$ pre $x > 0$ a $F(x) = 0$ pre $x = 0$.

$k = 1, 2, \dots, n$. Pritom budeme predpokladať, že deliace body sú v intervale $\langle a, b \rangle$ rozložené rovnomerne, t.j. rozdiel $x_k - x_{k-1}$ sa rovná konštante $(b - a)/n$ pre každé $k = 1, 2, \dots, n$. Pre integrovateľnú funkciu f potom jej integrál sa rovná limite ľavých (aj pravých) integrálnych súčtov pre $n \rightarrow \infty$. Poznamenajme, že ľavé a pravé súčty nie sú vhodné na definovanie Riemannovho integrálu (pozri [9] str. 282). Na druhej strane, Riemannov integrál možno korektné vybudovať s vylúčením ľavých a pravých súčtov, t.j. iba na základe integrálnych súčtov splňujúcich požiadavku $x_{k-1} < \xi_k < x_k$ pre každé $k = 1, 2, \dots, n$ (pozri [1] str. 9–20).

Pravé súčty pre integrál (1) sú

$$\begin{aligned} s_n &= \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n \frac{k}{n} \ln \left(\frac{k}{n} \right) = \frac{1}{n^2} \sum_{k=1}^n k \ln k - \frac{\ln n}{n^2} \sum_{k=1}^n k \\ &= \frac{1}{n^2} \sum_{k=1}^n \ln(k^k) - \frac{1}{2} \left(1 + \frac{1}{n} \right) \ln n \quad \left[\text{pretože } \sum_{k=1}^n k = \frac{n(n+1)}{2} \right]. \end{aligned}$$

Aby sme zamaskovali logaritmy, prejdeme od s_n ku postupnosti

$$a_n = e^{s_n} = n^{-\frac{1}{2}(1+\frac{1}{n})} \left(\prod_{k=1}^n k^k \right)^{\frac{1}{n^2}}.$$

Dostali sme sa až k formulácii jednej súťažnej úlohy² z roku 2008.

Úloha 1.

Vypočítajte limitu

$$\lim_{n \rightarrow \infty} n^{-\frac{1}{2}(1+\frac{1}{n})} (1^1 \cdot 2^2 \cdot 3^3 \cdots n^n)^{\frac{1}{n^2}}.$$

Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že táto limita sa rovná číslu $e^{-1/4}$.

Takéto úlohy nemusia byť samoučelné, ako ukazuje nasledujúci príklad.

Úloha 2.

Ukážte, že platí

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{1}{n+1} + \frac{1}{n+2} + \frac{1}{n+3} + \cdots + \frac{1}{n+n} \right) = \ln 2.$$

Riešenie. Najskôr daný výraz upravíme do tvaru, v ktorom môžeme ľahko rozpoznať integrálny súčet:

$$\sum_{k=1}^n \frac{1}{n+k} = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n \frac{1}{1+\frac{k}{n}}.$$

²⁾ 11th Annual Harvard-MIT Mathematics Tournament

Pretože ide o pravý integrálny súčet, platí

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{1}{n+k} = \int_0^1 \frac{1}{1+x} dx = \ln 2.$$

Túto limitu môžeme teraz použiť pri hľadaní súčtu nasledujúceho radu:

$$(2) \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n}.$$

Pre jeho čiastočné súčty máme:

$$\begin{aligned} s_{2n} &= 1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \dots + \frac{1}{2n-1} - \frac{1}{2n} \\ &= 1 + \left(\frac{1}{2} - 1\right) + \frac{1}{3} + \left(\frac{1}{4} - \frac{1}{2}\right) + \dots + \frac{1}{2n-1} + \left(\frac{1}{2n} - \frac{1}{n}\right) \\ &= \left(1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \dots + \frac{1}{2n}\right) - \left(1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \dots + \frac{1}{n}\right) \\ &= \frac{1}{n+1} + \frac{1}{n+2} + \frac{1}{n+3} + \dots + \frac{1}{2n}. \end{aligned}$$

Pritom v prvom kroku sme záporné členy upravili podľa schémy $x = -x + 2x$.

Odtiaľ vyplýva, že $\lim_{n \rightarrow \infty} s_{2n} = \ln 2$. Pretože $s_{2n+1} = s_{2n} + \frac{1}{2n+1}$, máme tiež $\lim_{n \rightarrow \infty} s_{2n+1} = \ln 2$. Tým sme ukázali, že číslo $\ln 2$ je súčtom radu (2).

Poslednú časť tohto článku venujeme nasledujúcej limite:

$$(3) \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n}{\sqrt[n]{n!}} = e.$$

Pretože pre postupnosti s kladnými členmi platí (pozri napr. [13] str. 16)

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a_n} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n}$$

(za predpokladu, že limita vpravo existuje), limita (3) sa redukuje na výpočet

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{\frac{n^n}{n!}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n = e.$$

Niektorí autori však odporúčajú použiť integrál (pozri napr. [6] a [12]). Aby sme rozpoznali integrálny súčet, použijeme

$$\ln \left(\sqrt[n]{\frac{n^n}{n!}} \right) = -\frac{1}{n} \sum_{k=1}^n \ln \left(\frac{k}{n} \right).$$

Pretože ide o pravý integrálny súčet, máme

$$(4) \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \ln \left(\sqrt[n]{\frac{n^n}{n!}} \right) = - \int_0^1 \ln x \, dx = 1,$$

odkiaľ už priamo vyplýva rovnosť (3). Táto argumentácia však nie je úplná. Musíme si uvedomiť, že integrál na pravej strane v (4) je nevlastný³. Je to spôsobené tým, že funkcia $y = -\ln x$ nie je ohraničená na polouzavretom intervale $(0, 1)$, teda nie je Riemannovsky integrovateľná.

V práci [8] možno nájsť jednoduchý príklad funkcie f definovanej na intervale $\langle 0, 1 \rangle$, ktorej nevlastný integrál $\int_0^1 f(x) \, dx$ absolútne konverguje, ale limita pravých súčtov sa rovná ∞ . Položme $A = \{\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \dots\}$. Funkciu f definujeme predpisom $f(x) = n^2$ pre $x \in A$, $x = \frac{1}{n}$, pričom pre $x \notin A$ kladieme $f(x) = 0$. Na každom intervale $\langle t, 1 \rangle$, kde $0 < t < 1$, je funkcia f rovná nule okrem konečného počtu bodov, preto $\int_t^1 f(x) \, dx = 0$. Odtiaľ vyplýva, že jej nevlastný integrál $\int_0^1 f(x) \, dx$ absolútne konverguje k nule. Pretože funkcia f je nezáporná, pre pravé súčty máme nasledujúci odhad:

$$(5) \quad \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n f\left(\frac{k}{n}\right) \geq \frac{1}{n} f\left(\frac{1}{n}\right) = n.$$

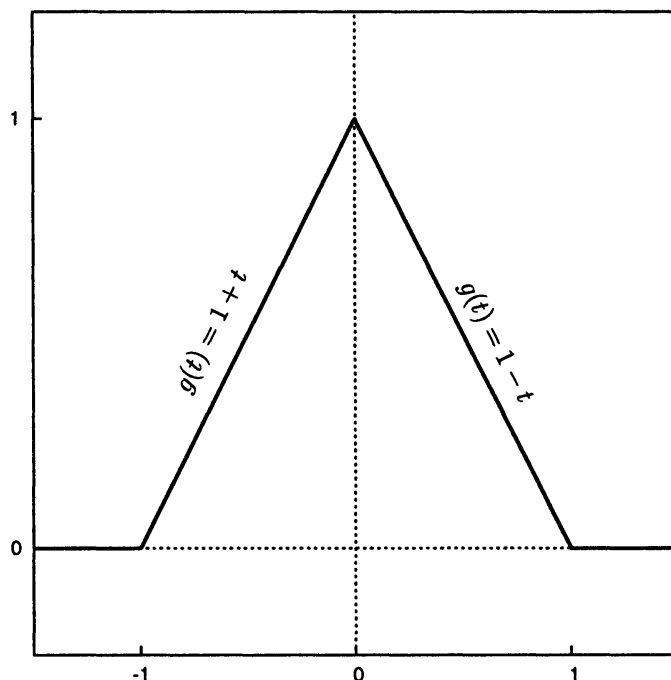
Odtiaľ vyplýva, že limita pravých súčtov je ∞ .

Všimnime si, že funkcia f je nespojitá v bodoch množiny A . Ukážeme, že istou modifikáciou tejto funkcie možno dosiahnuť, že výsledná funkcia bude navyše spojitá na intervale $(0, 1)$. K tomuto účelu je potrebné každý bod $x = \frac{1}{n}$ množiny A obaliť intervalom $\langle a_n, b_n \rangle = \langle \frac{1}{n} - \delta_n, \frac{1}{n} + \delta_n \rangle$ tak, aby tieto intervaly boli po dvoch disjunktné. Funkciu f potom definujeme tak, aby zostala zachovaná vlastnosť $f(x) = n^2$ pre každé $x = \frac{1}{n} \in A$ a aby platilo $f(x) = 0$ pre každé reálne číslo x , ktoré neleží v žiadnom z intervalov $\langle a_n, b_n \rangle$. Spojitosť zabezpečíme najjednoduchšie tak, že funkcia f bude lineárna na intervaloch tvaru $\langle a_n, \frac{1}{n} \rangle$, $\langle \frac{1}{n}, b_n \rangle$. Môžeme to urobiť prostredníctvom pomocnej funkcie g , ktorá má nasledujúce vlastnosti:

- $g(t) = 0$ pre každé reálne číslo t s vlastnosťou $|t| \geq 1$,
- $g(0) = 1$,
- g je lineárna na každom z intervalov $\langle -1, 0 \rangle$, $\langle 0, 1 \rangle$.

---

³⁾ Zmienka o tom v prácach [6] a [12] chýba.

Obr. 1: Graf pomocnej funkcie g .

Ľahko sa overí, že platí

$$g(t) = \begin{cases} 0 & \text{ak } t \leq -1, \\ 1+t & \text{ak } -1 \leq t \leq 0, \\ 1-t & \text{ak } 0 \leq t \leq 1, \\ 0 & \text{ak } t \geq 1. \end{cases}$$

Funkciu g možno elegantne vyjadriť pomocou absolútnej hodnoty (pozri [4]) predpisom $g(t) = \frac{1}{2}(1 - |t| + |1 - |t||)$, pre každé reálne číslo t .

Pre každé prirodzené číslo n definujme funkciu f_n predpisom

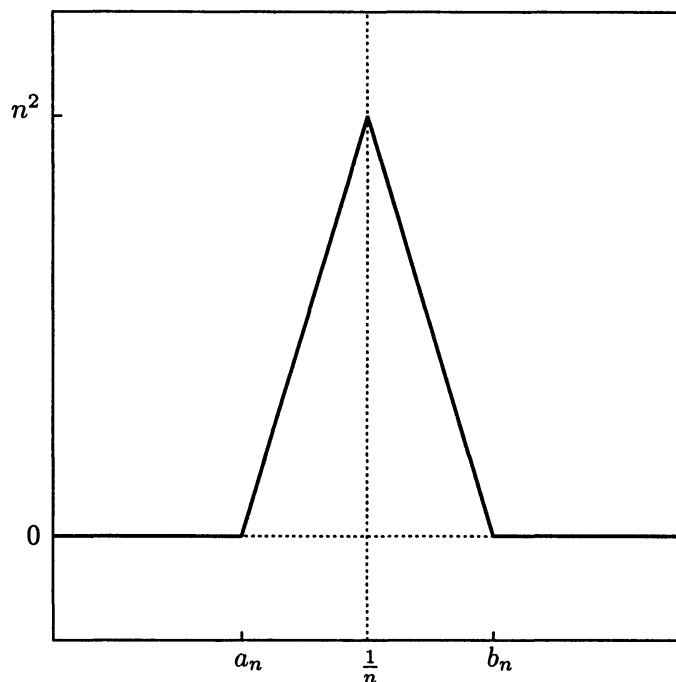
$$f_n(x) = n^2 g\left(\frac{1}{\delta_n} \left(x - \frac{1}{n}\right)\right)$$

pre každé reálne číslo x . Z vyššie uvedených vlastností funkcie g vyplýva, že pre funkciu f_n platí:

a) $f_n(x) = 0$ pre každé reálne číslo x s vlastnosťou $\left|x - \frac{1}{n}\right| \geq \delta_n$,

b) $f_n\left(\frac{1}{n}\right) = n^2$,

c) f_n je lineárna na každom z intervalov $\langle a_n, \frac{1}{n} \rangle$, $\langle \frac{1}{n}, b_n \rangle$.

Obr. 2: Graf funkcie f_n .

Položme $\delta_n = \frac{1}{n^4}$. Tým zabezpečíme, že intervaly $\langle a_n, b_n \rangle$ sú po dvoch disjunktné. K tomu stačí overiť platnosť nerovností

$$b_{n+1} < \underbrace{\frac{1}{2} \left(\frac{1}{n+1} + \frac{1}{n} \right)}_{\text{stred intervalu } \left(\frac{1}{n+1}, \frac{1}{n} \right)} < a_n$$

pre každé prirodzené $n > 1$. Na to však stačí stredoškolská matematika.

Funkciu f definujeme predpisom

$$f(x) = \begin{cases} f_n(x), & \text{ak } a_n \leq x \leq b_n, \text{ kde } n \in \mathbb{N}, n > 1, \\ 0, & \text{pre ostatné reálne čísla } x. \end{cases}$$

Z konštrukcie funkcie f vyplýva, že je spojitá na intervale $(0, 1)$. Pretože každá funkcia f_n nadobúda hodnotu nula mimo intervalu $\langle a_n, b_n \rangle$, pričom intervaly $\langle a_n, b_n \rangle$ sú po dvoch disjunktné, funkciu f môžeme vyjadriť v tvare

$$f = \sum_{n=2}^{\infty} f_n.$$

Potom integrál funkcie f bude sa bude rovnat' súčtu radu $\sum_{k=2}^{\infty} \frac{1}{n^2}$, ktorý konverguje. Pretože vlastnosť (5) zostala zachovaná, limita pravých súčtov je ∞ . Tým sme ukázali, že nevlastný Riemannov integrál $\int_0^1 f(x) dx$ sa nerovná limite pravých súčtov.

Tieto príklady ukazujú, že argumentáciu v (4) musíme doplniť. Našťastie existujú jednoduché postačujúce podmienky (napr. monotónnosť) za ktorých sa nevlastný integrál rovná limite svojich pravých súčtov. Napríklad [10] str. 589, [13] str. 53, dokonca v učebnici [5] str. 615 je tejto problematike venovaná celá kapitola. Takže našu argumentáciu pre rovnosť (4) môžeme doplniť napr. takto: Pretože ide o pravý integrálny súčet a pretože funkcia $y = -\ln x$ je klesajúca, platí (4). Na záver uvedieme niekoľko úloh⁴ na precvičovanie:

1. $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} \left[\left(\frac{0}{n}\right)^3 + \left(\frac{1}{n}\right)^3 + \dots + \left(\frac{n-1}{n}\right)^3 \right]$
2. $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{1}{n+1} + \frac{1}{n+2} + \dots + \frac{1}{3n} \right)$
3. $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{1}{2n+1} + \frac{1}{2n+3} + \dots + \frac{1}{4n-3} + \frac{1}{4n-1} \right)$
4. $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{1}{5n^2+1} + \frac{1}{5n^2+2} + \dots + \frac{1}{6n^2} \right)$
5. $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\ln \sqrt[n]{1 + \frac{1}{n}} + \ln \sqrt[n]{1 + \frac{2}{n}} + \dots + \ln \sqrt[n]{1 + \frac{n}{n}} \right)$
6. $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{3}{n} \sqrt{1 + \frac{3k}{n}}$
7. $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{n}{k^2 + n^2}$
8. $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{4}{n + 4k}$
9. $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{\pi}{n} \sin \left(\frac{k\pi}{n} \right)$

---

⁴⁾ Zaujímavé úlohy možno nájsť aj v práci [7].

$$10. \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{n^2 + 3kn}}$$

$$11. \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{2}{n} \left(\frac{2k}{n} + 1 \right)^3$$

Literatúra

- [1] Bear, H. S.: *A Primer of Lebesgue Integration*, Academic Press 2002.
- [2] Brannan, D. A.: *A First Course in Mathematical Analysis*, Cambridge University Press 2006.
- [3] Bressoud, D.: *A Radical Approach to Real Analysis*, The Mathematical Association of America, 2007.
- [4] Doboš, J.: *Lomená čiara*, *Obzory matematiky, fyziky a informatiky* **36**(4) (2007), 31–34.
- [5] Фихтенгольц, Г. М.: *Курс дифференциального и интегрального исчисления, Том 2* Наука, Москва 1966.
- [6] Goel, S. K. and Rodriguez, D. M.: *A note on evaluating limits using Riemann sums*, *Mathematics Magazine* **60** (1987), 225–228.
- [7] Körtesi, P.: *Some applications of integral sums*, *Creative Math.* **12** (2003), 1–5.
- [8] Kovács, G.: *Improper integrals and Riemann sums*, *Creative Math.* **12** (2003), 7–10.
- [9] Kuttler, K.: *Calculus, Applications and Theory* 2008
<http://www.math.byu.edu/~klkuttler/calcbokB.pdf>
- [10] Ляшко, И. И. и др.: *Справочное пособие по математическому анализу, ч. 1*, Вища школа, Киев 1978.
- [11] Mattuck, A.: *Introduction to Analysis*, Prentice Hall, Inc. 1999.
- [12] Mumma, Ch. C. II: *N! and The Root Test*, *Amer. Math. Monthly* **93** (1986), 561.
- [13] Pólya, G. and Szegő, G.: *Problems and Theorems in Analysis I*, Springer-Verlag 1998.

Adresa autora:

Ústav matematických vied, PF UPJŠ, Jesenná 5, 040 01 Košice

e-mail: jozef.dobos@upjs.sk

Jednota slovenských matematikov a fyzikov
Matematický ústav SAV
Fakulta prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa

Adresa redakcie

Matematická a informatická časť

Katedra matematiky FPV UKF, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
(e-mail: pvrabel@ukf.sk)

Fyzikálna časť

Katedra fyziky, FPV UKF, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
(e-mail: ateleki@ukf.sk)

Objednávky a predplatné vybavuje

Redakcia OMFI, FPV UKF, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

OBZORY MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY **1/2009 ročník 38**

Vydala Jednota slovenských matematikov a fyzikov v spolupráci
s vydavateľstvom PROTONIT s.r.o. s finančným príspevím
Ministerstva školstva Slovenskej republiky
Vedeckí redaktori: Beloslav Riečan, Daniel Klivanec
Výkonní redaktori: Peter Vrábel, Aba Teleki
Technická a grafická úprava: Mária Benešová, Vladimír Kutnár
Všetky príspevky prešli odbornou recenziou

Podávanie novinových zásielok povolené
Západoslovenským riaditeľstvom pôšt Bratislava
č.j. 3015/2003-OLB zo dňa 1.10.2003

ISSN 1335-4981

OBSAH

<i>Škola, základ života</i>	
Beloslav Riečan: Od pravdepodobnosti ku kombinatorike a nie naopak	1
Jozef Doboš: Integrálne súčty	13
Monika Dillingerová: Hry s matematikou, matematika v hrách	21
Dušan Jedinák: Podnetná literatúra pre motiváciu a popularizáciu matematiky	30
Matematické nástroje (Rubriku vedie Peter Vrábel). Extremálny princíp (Peter Vrábel)	31
Igor Štubňa: Práca magnetickej sily?	35
Michal Demetrian: Keplerova úloha – algebraické riešenie	42
REFORMA ŠKOLSKEJ FYZIKY	
Jozef Beňuška: Polrok po začiatku reformy	51
Zuzana Ješková: Učitelia zo Slovenska už dvakrát navštívili CERN....	59
JUBILEUM	
Alfonz Haviar sedemdesiatročný (Gabriela Monoszová a Ľubomír Snoha)	70

CONTENTS

<i>School - the Basis of the Life</i>	
Beloslav Riečan: From Probability to Combinatorics and not Vice Versa ..	1
Jozef Doboš: Integral Counts	13
Monika Dillingerová: Games with Mathematics, Mathematics in Games	21
Dušan Jedinák: Stimulating Literature for Motivation and Popularization of Mathematics	30
Mathematical Tools (Guided by Peter Vrábel) Extremal Principle (Peter Vrábel)	31
Igor Štubňa: Work of Magnetic Force?	35
Michal Demetrian: Algebraic Solution of the Kepler Problem.....	42
REFORM OF SCHOOL PHYSICS	
Jozef Beňuška: Half-year After the School Reform Beginning	51
Zuzana Ješková: Slovak Teachers Have Already Visited CERN Two Times	59
JUBILEE	
Alfonz Haviar is Seventy (Gabriela Monoszová a Ľubomír Snoha).....	70